

۲۰۹

حیات جاوداں

مصنف

۲

ڈاکٹر احمد حسین احمد قریشی قلعہ واری

ایم اے عربی - ایم اے فارسی - ایم اے اردو

پتی - ایچ ڈی (عربی)

گورنمنٹ زمیں سٹارڈگری کالج گجرات

یکی از مطبوعات مسجد و مرکز تحقیق اسلامیہ زمیندار کالج گجرات

مثنوی

حیات جاوید

ڈاکٹر پروفیسر قریشی احمد حسین احمد قلعہ داری

ایم اے عربی، ایم اے فارسی، ایم اے اردو (پی۔ ایچ۔ ڈی)

گورنمنٹ زمیندار ڈگری کالج گجرات

پنجاب (پاکستان)

ذی قعدہ ۱۳۹۶ھ

نمبر ۶۱۹۶۶

نام کتاب

حیات جساوداں

مصنف

ڈاکٹر احمد حسین قریشی

طبع اول

۱۴۰۲ / ۱۹۸۱ء

کاتب

میاں محمد شفیع

ناشر

مسجد و مرکز تحقیق اسلامیہ
زمیندار کالج گجرات

طبع

سرکار پرنٹنگ پریس گجرات

تعداد

پانچ سو

قیمت

پروفیسر حارث حسن سید

رئیس ادارہ

ڈاکٹر احمد حسین قریشی

مدیر ڈاکٹر کٹر

تعارف

از رشحات قلم شاعر شہیراویب بے نظیر پروفیسر شریف کنجاہی صاحب
 تمذہ استیاز و ممبر پاکستان اکادمی
 دکتور احمد حسین احمد قریشی قلمداری یکجے از دانشوران موقر خاک نامی باشند
 این منظومہ اثر خامہ نادرہ کار ایشان است کہ درال حیات و اسودہ سردر
 کائنات را بکلمہ و لفظ پذیر شعر آراستہ بصارت نواز و بصیرت افروز پارسی و انان
 عالم گردانیدہ - چیزی کہ این مثنوی را امتیاز و جواز می بخشد این است کہ
 در ضمن بیان شاعر دقیقہ سخن ما تو حیثیات جدی کردہ است و بارہ ی
 بعض واقعات و کینیات کہ در امان زندگی رسول خدا ازان ہانگارین است ، و
 این طور این مثنوی یک نمونہ با از تازہ فکری مصنف است - امید دارم کہ
 آنها کہ باشعر پارسی و رسول عربی علاقمی دارند - این کتاب را کہ بقامت کہتری
 نماید بقیمت بہتر و دریا بند

شرفیہ کنجاہی

۲۹ نومبر ۱۹۸۱ء

اعلان

اعلان کردہ بودند سربراہ گورنمنٹ زمیندار ڈگری کالج
گجرات، پروفیسر ہامد حسن سید کہ زیر سرپرستی ایشیاں مرکز تحقیق
اسلامیہ بنا کر دہ می شود۔ دکتور پروفیسر احمد حسین قریشی قلعہ داری
ادیب شہیر و محقق بے نظیر، چشم و چراغ بیت الفقه قلعہ دار
خطیب شیوہ بیان جامع شاہی قلعہ دار، دار کتر ادارہ ہذا
مقرر می کردند۔ حسب ہدایات ایشیاں فہرستی مشتمل بر موضوعات
اسلامیہ کہ طالب بحق جدیدی بود مرتب کرده شد۔
از اہل جملہ این است اشاعت اول شہزادی حیات جاوداں
مشتمل بر یک ہزار اشعار۔ اسوہ و سیرت سرکار دو عالم آفاقی
نامہ ادارہ را برکت و ثمن می بخشد۔

ادارہ

۶۱۹۸۱

گجرات

انتساب

بِسْمِ اللَّهِ

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

أَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ

لِعِبَادَتِي وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا

عنوانِ ہمارے

۱۳

۱۔ تمہید انسانیت

از تخلیق آدم تا ظہور قرسی

۲۹

۲۔ درہم

مجلسِ خصالِ تیمم مکہ درہم درخشید و سیرتِ تیمم سرچشمہ فیضِ عمیمی گردید

۳۷

۳۔ جوانِ رعنا

بصدق و صفائی اخلاق و بیانِ جوانِ رعنا عزالِ رعنائی جہاں گردید

۴۷

۴۔ مردِ جہانگیر

بدر و شوق سر بلندی بنی نوع انساں تیمم دیگر مردِ جہانگیر گردید

۶۵

۵۔ شاہِ چہاندار

بہ رہنمائے شاہاں کامگارِ حسن کردار شاہانِ شاہ چہاندار آمد

۷۵

۶۔ خاتمہ کتاب

خاتمہ کتاب و عرضِ حالِ مصنف بسلسلہ انتساب برسالتِ کتب

پہم زبان سَعْدِی شہرازی

یبلغ العلیٰ بکمالہ

کشف الدجج بجمالہ

حسنت جمیع خصالہ

صلو علیہ وآلہ

آن سرور کون و مکان

از بزم اکناف جہاں

گویند اوراق کسبیاں

لازم بگویم ہر زمان

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

اُسْوَةٌ كَامِلٌ

شہر آبِ طہور عربِ معرُفتِ یزدانی بیجامِ شاہانِ کئیالی ایرانی سیرت

نخویدم سیرتِ خمارِ رحمانی بندہٗ پاکستانی بخدمتِ صبرِ برہانِ محفل

سیرتِ محبوبِ ربّانی تقدیم می گردد

ڈاکٹر پروفیسر قشیشی احمد حسین احمد قلعہ داری

ایم اے (عربی)، ایم اے (فارسی)، ایم اے (اُردو) (پی ایچ ڈی)

گورنمنٹ زمیندار ڈگری کالج بکرات (پاکستان)

دی قعدہ ۱۳۹۶ھ ————— نومبر ۱۹۷۶ء

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مناجات پر افستہ کتاب

تھاوند از باں نعمت سرا وہ !	سراسر شوق نعمت مصطفیٰ وہ !
بخندراں غنچہ یاسے آرزو را	فردوں کن در جہاں ایں رنگ بُورا
بہارن کر شوقم جساداں کن	نشاط لطف زدقم در جہاں کن
منابع زور و عزم جواں را	بہ تاب و ثواب تاب و توان را
سراٹم از دلہم رنگیں نواسے	نمائم در جہاں خوش گن ادا سے
ہمال شوق ایماں تازہ گردد	نشاط او بلند آوازہ گردد
نواز دھر کسے را لطف آں شوق	بسا زراہ بسوئے دل بہاں ذوق
کہ بناید بحالم شادمانی	کشاید راہ سوئے ہر کامرانی
عمل را آں دہد حسن اطاعت	درست افتد از اں نقش شفاعت
دیں باشد ہواچی استواری	ازیل باشد رضائی کردگاری
نشاط ذوق ایماں جساداں کن	بشوق احمد رنگیں بیاں کن

بدرگاہ رسالت بعد عذرو خجالت

بجہ اللہ کہ با بخت رسا ام	بدرگاہ رسالت جبہ سا ام
رسول اللہ بدرگاہت غریبے	بیاید خستہ زارے غم نصیبے
گداے پہر لطف نعت خوانی	صداے می کند از بے زبانی
ز حسن سبیرت تنویر خواہم	بایں تدبیر نوقتیدیر خواہم
بلطف بے نواراں نوا وہ	بایں ناخرے رنگیں ادا وہ

سہ ماہی و زبیاں زینتِ خواتین
 دہم بزمِ جہاں را شادمانی
 گنارم بہ سہ عالم صدائے
 بیارم نو بہ سارہ زندگانی
 جہاں را رونقِ دورانِ نمائم
 جواناں را دہم اندازِ تزیین
 دہم ہر دو جہاں را رہنمائی !
 بندم بر جہاں نقشِ شفاعت
 مرا خاٹہ دل پر نور باشد
 تہاہ عالم پریشاں روزگارم
 نہ سنج دُردِ دورانِ دہ رہائی
 مریضِ عشق را کن دستگیری
 بدرِ دل چہ گویم بچوں بھیری

مرا ہم کن عطا برو میسانی
 کہ تنگ است ایں قبا زندگانی

۶۶ - ۱۲ - ۲ عیدالضحیٰ

لہ امام البصیری کہ مدحِ رسول اللہ صلعم تصید بردہ گفتہ و چا ورے العام یافتہ
 (احمد حسین احمد)

۱۲

تہذیب النساء

ابتداء عرش آدم

بحکمت کرد این لوح جہاں راست
بحرف گسین عیان بر شش نمونہ
زین د آسمان و ماہ و نجوم
کہ در ارض و سما آن را بیال شد
ہمہ اوصاف ظاہر سہ سری یافت
نگوں زیل پایہ ہم افلاک را شد
ہم این را دولت ہر رنگ و بوداد
از وہم روشنی ادراک را داد
توانائی بحسان ایل زمین است
چہ می گویم چنان گشت و چنیں گشت
برنگارنگ نقشش آن تابناک است
نمایاں گشت زان رنگ جمادات
ہر آنچه خواست ظاہر شد ہویدا

جو این آن تا در قدرت قضی خواست
عیال ایل عقدہ خود را کشودہ
عیال شد لوح و کرسی عرش اعظم
ہمہ مخلوق گوناگون عیال شد
سمادی ہر بلندی برتری یافت
نقیسفی سہ بلندی خاک را شد
کہ ایل را قوت نشود نمود داد
سہ اقوی علی خاک را داد
شان ارتقا شان ہین است
اک آن ارتقا زور آفرین گشت
یال قدرتش بر لوح خاک است
دہ رخ عیال جن نباتات
ہر جن و ملائک گشت پیدا

تخلیق آدم

چمن اندر چمن رنگ گلستان
بآدم مجتمع شد باصفائی
سر پامون مدنی شہ سار
ہمہ اولیٰ معنی گوہر او

ہستی آئدہ حیوان دانسان
ہمہ اعمال زور ارتقائی
ز اسرار الہی سخن راز
ہمہ اسرار خاکی ہوہر او

بہیں تشریح آدم درسیاں است
بعلم آدم الاسما عیباں است

مقام آدم مسجود ملائک

نمایاں شد بعالم شان آدم
کہ مسجود ملائک ساخت اورا
بگویم ہر عمل سر را تگول کرد
ہم این شانیش بعالم چوں عیباں نخت
مرا مضمون حسنش بر زبان است
ز مخلوقات اشرف کشت و اعظم
بشان نوہنہ بنواخت اورا
بہ پیش شان آدم عجزت چون کرد
بتاج صاحب لولاک بنواخت
کہ این تفصیل رنگ داستان است

ہنگامہ خیر و شر

بشان ارتقائی شان انسان
ہمہ افلاکیاں سجدہ نمودند
ز قوت ہای منفی کار شیطان
ملائک بہ مثبت کار پیدا
بہ مثبت نام حق ہر کار حق گو
بہ مثبت گشت پیدا شادمانی
بہ انساناں ز شیطان گشت این کار
با حکام الہی آدمی زاد !
بہ شیطان اندرین راہ گمہی شد
بآدم جو شیطان کار آدیخت
بعالم رفتن این کار گردید
توانائی گرفتہ جہاں انسان
گرہ از راز پنهانی کشودند
بہ مثبت قوتان اطوار انسان
بہ منفی شان شد شیطان شیدا
ز منفی قوتان ہر سیمہ شق گو
ز منفی ہر نبہا ہی خستہ جانی
جہاں شد عرصہ نو رزم و پیکار
اطاعت ہم عبادت کار بنیاد
بہ نخت سرکشی و سردری شد
چہ گویم آبروئے خویشتن ریخت
بخیر و شر عیباں پیکار گردید

بشر را امتحان خالی ز شرم نیست جہاں ہنگامہ جز خیر و شرم نیست

سلسلہ پیغمبریں

ز لطف خود خدا احسان فرمود بر او در ہائے رحمت باز بگشود
 کہ خواہند مردمان را ہدایت درد تو قیر ہاگشتہ عنایت
 ز شیطان حسین بیزار باشند سوئے حق مائل و خوش کار باشند
 بہ انسانان بچند ان سروری داد ہدایت کاری و پیغمبری داد
 فرستادہ بسوئے نسل آدم کہ آرائند خوئے نسل آدم
 ہمہ آساں بہ عمل ارتقائی توازن یافت در کار صفائی
 ہزاران قوتان در کار بودند ز خاک آں ہستی آساں نمودند
 ہر آں آساں کہ زان ذوق نمود یافت ازین اعمال لطف رنگ و بو یافت
 در اباید عیساں پیغام برگفت برائے دیگران آں را ہر برگفت

ابتداء از حضرت آدم

شد اول سردری از سردرانے پیغمبر مرسلے عالی نشانے
 ہماں آں اولین آدم صغی بود کہ مسجود ملائک کرد محسود
 ز شیطان دور ماندن در کس امتخت متاع خرمن جور و جفا سوخت
 مگر ہنگامہ نیک و بدی باز بفرزند ان او شد باز آغاز
 بیاد شیش پیغمبر معظم بیاد در جہاں ادیس اعظم
 پوشد از یاد آں محمد الشیخ بعالم رونما شد بت پرستی
 برائے حق عیساں شد راہ مفتوح کہ پیدا شد بعالم حضرت نوح

ہزاراں رونقِ این بزمِ جہاں دید
کہ آخر شد عیساں حقِ آفرینی
خلیل اللہ سرآمدِ آذرے را
بقدرش تاجِ جسدِ الانبیائی
صدائے حقِ بروزِ اولین داد !
شعور و فہم را شد دورِ آغاز
خلیل اللہ بقدانِ الہی
براہِ حقِ نمود این طور پیوند !
ہمہ خوبی کہ باشد در اطاعت
عیساں آورد پیشِ حقِ کمالات

ابراہیم خلیل اللہ بیت اللہ مرکز حکومت الہی

خلیل اللہ لبِ عالمِ رونقِ آراست
بہ بیت اللہ شدہ آن خانہ مشہور
شد این تا کیسے فریانِ الہی
ازیں دستورِ عالمِ رونمِ شاد
خدا فرمود این دینِ حنیف است
بہ بیت اللہ گرامی مرکز سے ساخت
عبادتِ خانہ حقِ دور تا دور
نخستین بہر انساں بادشاہی
خلافتِ خلعتِ زیبا عطا شد
بہ پیش کارِ شیطاناں ضعیف است

دُعائے خلیل

خلیل اللہ بدرگاہِ این تدا داد
قوی و قادر و دانا و اکبر
بلطفِ حقِ پوششِ این خانہ بنیاد
کہ اے ربِ دوعالمِ ذاتِ برتر

پے ات بنہ سادہ ام بنیاد خانہ
متبول این رالف سرامر باز
کہ با سہ در جہاں آئین اسلام
باین صحرائے رنگستان و بے آب
کہ تا یار ترا این زمکے دارند

مہیسا ساختم این آستانہ
تو آئین از سر لطف و عطا ساز
مسلمان را باین آئین شود نام!
بفرزندال سپردم اندریں باب
بنام تو بلند آوازہ آرند!

اولاد ابراہیم

عطا از حق باین مرد گرامی
بہ اسماعیل و اسحاق گرامی
بمصر و شام شد اولاد اسحاق
بہ اسماعیل آباد این عرب گشت
بچاد زمزم آنجا آب جاری
کہ زد سیرابی بزم جہاں است

دو فرزندال شدہ در دہر نامی
ببزم دہر گر ویدند نامی
بہ اسرائیلیان شد شہرہ آفاق
بدنیا نامور آن زین سبب گشت
زا اسماعیل از الطاف باری
بگویم این چنین این داستان است

دیگر پیغمبران عظام

پس از دے در جہاں پیغمبران ہم
بیامد موسی و داؤد نامی
سیلیمان آمد ہم لوط و ایوب
چہ ہنگامہ خیر و شرعیان شد
بیامد حضرت زرتشت نامی
نمایان کرد آن ژند و ادستا
بگوہستان پر بت آریہ قوم!

ہدایت رونما کردند پیغم
بیامد صالح و یونس گرامی
ہمہ حکم خدا گفتند بس خوب
بگویم رونق بزم جہاں شد
بایراں نامور وانا گرامی!
پرستور الہی حکم بستہ
نمودہ مسکن و ماوی دران یوم

بمدک ہند لچھن رام چندر
 مسیح آمد بعالم کار راست
 ازین ہنگامہ ہای خیر و شر بود
 بعالم رونق حکم خدا ساخت
 بعالم رونق زنگ بشر بود
 کرکشن اوتار بودے نیز را بہر

اولاد اسمعیل قریشی

بہ اسماعیل چون حق شاد گردید
 قریشی خاندان از و نامور شد
 دران دشت عرب جانیک بنیاد
 گرامی از ہمہ اقوام دوران
 قریشی خاندان از و نامور شد
 گرامی تر از ان مندر زمانہ
 کہ بالقب قریشی گشت ممتاز
 بلند از آسمانش چیت و اقبال
 بہ نضر این یک ادا و یک غم بود
 یتیمان بے کساں را خوب بزواخت
 قریشی گشت زین معروف و مشہور
 برائے حج قبائل رخ نمودند
 از دیک عرب آباد گردید
 کہ کارشال بعالم را بہر شد
 ذبیح اللہ را شد نسل آباد
 بجاہ و مکننت با عظمت و شال
 کہ کارشال بعالم را بہر شد
 قریشی بود نضر این کنانہ
 برائے قوم خود آں مایہ ناز!
 قوی جتہ دلا در مرد و خوش حال
 برائے بے کساں آں سعی بنمود
 بعالم عزت و توقیر می ساخت
 کہ آرو بے کساں را از رہ دور
 ہمہ مہماں آں سردار بودند

باحت نام روایت

شدر این از دور شال مروی روایت
 کہ پیدا کرد این مخلوق مولا
 رسول اللہ چنان کردے حکایت
 ذبیح اللہ از ان گردید اولاد!

ازان شد منتجب ابن کنانہ
ازان شد قرقشیاں منتجب شد
ازان شد قرقشیاں را شادیاں
ازان بس ذات من علی احب شد

اولاد نصر ابن کنانہ

ز نسل نصر قصی گشت سردار
ز قصی پسر ہاشم گشت پیدا
ز ہاشم عبد مطلب رونق اندوخت
دوبارہ کرد جاری چہاہ زمزم
براہ حق نذر نذر زند نمود
بحسب آل روایت خاندانی
بہ عفت خوردئے نیک نامے
باینساں ہر ازائے نیک نامی
باندر صلب ہر پیرے راہ
بہ ندر حق ہم از شد بانج جان
ہمہ آل کار ہائے قرقشیاں را
بگشتہ بجمع در نقطہ آمد
گواہی بود ادہم اندرین کار
ہم اد بر شوق آل اجداد شیدا
ہم آل اطوار سرداران چو آموخت
کہ زد سیرابی تشنہ جہاں ہم
خیل آسا نمایاں شان بنمود
شد عبد اللہ ذبیح اللہ ثانی
بحالم خوردیاں را امامے
باینساں قوت کار گرامی!
گرفتہ خوبی و توفیر و ہم جاہ
ز اسماعیل و عبد اللہ درخشاں
ایں آمد بصداشان توانا
چو نام خود بجالم شد محمد

نقطہ ہمہ چو زندگانی

محمد توت شان الہی
ہمولاے جہاں ہر کارا فروخت
ز نسل حضرت آدم گرامی!
محمد شان آخرت تائی
محمد جوہر ہر کارا فروخت
بہمہ سنبیلان در کار نامی

بصلب شاں ہمہ خوبی چہ افروخت
 ازیں اندر جہاں بے مثل انساں
 بہر خوبی و زیبائی سرشته
 بیاد قوت و شان الہی
 محمد آں ہمہ اطوار آموخت
 ہمہ اطوار متوازن درخشاں
 بہر سعی و توانائی برشته
 بیاد شاہ عنوان الہی

دور جاہلیت

باں دوریکہ آں عالی مقامے
 بایناں بزم عالم رانشاں بود
 جہالت جور بودے ہم تباہی
 زانساں بانساناں مردت
 ہمہ اطوار شاں شرمندگی بود
 جہالت جور و ظلم و قہر رانی
 زنا و ختر کشی جور و ظلم
 بعالم بود کار امتیازی
 نہ از آئیں و اخلاق آشنائی
 نہ از دستور بودے انتظامے
 بہر لمحہ مزاجش جیلہ جوئی
 دران نام خدا نہ بود موجود
 شعار شاں سراپا بت پرستی
 بتاں را بس پرستش کار شاں بود
 ہمیں یک بود بس رسم قدیمی
 بمیدان جہاں آں زد چو گامے
 بہر سو جور و قہرے درسیاں بود
 مسقط بود بر عالم سیاہی
 نہ بودے بیسح جانانے مودت
 تمناخ و دلتش در زندگی بود
 فساد و کفر جیلہ قصہ خوانی
 فساد و رزم ہم شاں تکلم
 درخشاں در میانش فتنہ بازی
 نہ از تانہ حکمت روشنائی
 سراپا انتظامش انتقامے
 تفاخر در کمال شکر گوئی
 ہزاراں مرد را بودند محسود
 بہر رسم و رواہش بت پرستی
 بہر خانہ درابت درسیاں بود
 کہ می گویند شاں ابراہیمی

که بیت الله کنوں بیت الصنم بود	به بیت الله ازین ظلم و ستم بود
پیشش هر زمان در سجده بودند	باد تعظیم و تکریم نمودند !
در هر طور بودے امتیازی	بروز حج بشال حیلہ سازی
بظلم و قہر بس ہوشیار بودند	تفاخر بر زناہ کاری نمودند

حالات ضلالت در ممالک دیگر

نمایاں بت پرستی را بدی زور	بمصر و روم ہم در شام این طور
کہ ہر کس را بخسانہ حق جدا بود	نہ ظاہر اندراں نام خدا بود
فساد و قہر را می بود شایاں	تظلم جور تازیکی نمسایاں
کہ دیوی دیوتا محسوساں بود	بہندوستان دگر نشانے عیال بود
معاذ اللہ خدایش اندراں بود	گرشن درام دے را بود مسبود
زناہ ، دختر کشی ہم فتنہ بازی	فواحش لغو گوئی حیلہ سازی
بہر کارش جدا مبعود بودے	بمکت چین ہم این طور بودے
به ایراں بود این دستور منسوب	زمین وزن زر آں را بود محبوب
مگر آتش پرستی می نمودند !	اگرچہ پیروے زرتشت بودند
بہر سو بود بہر شان خجالت	به انگلستان و حنت در جہالت
بمکت روس ظلمت در میاں بود	نہ از امریکیاں نام و نشان بود
زمانہ بود در دست تباہی	جہالت جہر را ہر طرف شاہی
بپا حال تباہ فی البسرد و البحر	بپاہ بودے ازین پشیمان دہر

تہمید بہ تائیس حکومت الہی

چو شیطان لعین را این چنین زور
 بہ شہ چوں شد بعالم حکمرانی
 خدائے پاک را این گشت منظور
 بحکم آں بعالم کامرانی
 خدا بس مالک ہر دو جہاں است
 ہماں قادر قوی و حکمران است
 ہماں رونق دہے ہر خیر و شر را
 بہ شاہ زوراں گے موراں سواراںد
 قریب آمد چو آں وقت سعادت
 خدا این قدرت خود را عیاں کرد

مسلط گشت بر عالم بدستور
 بشر را گشت اندوہ نہسانی
 کہ اکنوں می دہد درد ہر دستور
 بعالم مرد را شد حکمرانی
 ہمیں بس خالق کون دمکال است
 در اشیا، منشی در این و آن است
 ہماں عزت دہے جن و بشر را
 ابا بیداں بہ سپیلاں کامکاراںد
 بعالم نور حق بکنند قیادت
 بہ تہمیدش عیاں این داستان کرد

اصحابِ فیل

بعالم مرکز تو زندگانی !
 مقدس خانہ حق در جہاں بود
 بدایں دروے عیاں رسم قدیمی
 زہر سومردماں ہر سال آنجا
 دراں سالے کہ شد سردار پیدا
 چو روز حج آمد باشکوہے
 طواف کعبہ کردند حق نمودند

ز ابراہیم بیت اللہ ثانی
 بعالم شہرہ اش عالی نشاں بود
 عیاں دستور شان ابراہیمی
 برائے حج نمودے خوش ارادہ
 ہمیں اطوار شد آنجا ہویدا
 زہر سومردماں عرفاں پشردھے
 بہ پیش خساںہ حق دل کشودند

چو دید این ابرہہ شاہِ یمن دین
 بھنا شہرت خانہ بتا کرد
 در آن جا کرد رسم حج جاری
 چو دید این قریشیاں لوط زو آئین
 بر آں کعبہ غلاظت رونما کرد
 چو دید این ابرہہ کار خواری
 بمکہ شہر یلغارے نمودہ
 بزنجبیراں پیلاں در قطاراں
 چو نزد کعبہ آں یلغار برسید
 ابا بیلہاں ہزاراں در ہزاراں
 چو ایم ننگ ریزہا بمنقار
 براں پیلاں چو باراں ابر بارید
 کسے از دے سلامت جان نہ بودہ
 خدا ایں قدرت عالی عیاں کرد
 زعال قدرت عالی نشاں بود
 الہی در جہاں عالی نشاں است

ظہور قدسی

در آن تاریک شب جو روتباہی
 بحمد اللہ عیاں نور سحر تاخت
 مبارک افتتاج باب رحمت
 باین تہیہ تفتدیر الہی !
 زہے صبح سعادت کار برخواست
 ز عالم شد نہاں اطوار رحمت

بہارِ علم و عرفان جلوہ گر شد
 بعالم انقلاب نو بیامد
 بیامد و در جہاں رنگیں پہاڑے
 ہماں شد جو روقہ و حیلہ جوئی
 تمیز بندہ و آقا نہاں شد
 قرارِ خاطر و سکینِ حباں شد
 عزیز از جاں گرامی دختران اند
 قمار و فتنہ بازی مے کشتی رفت
 پرید از دہر و بگ و نسل را فرق
 بتاں را از جہاں نام و نشان رفت
 فزون معزت پے افرنگیاں نیست
 بیامد رونق ہر عدل و انصاف
 پے انسانیت توفیق آید
 عمل افروز شد ہر ہمت مرد
 تزلزل بسیرایوان کسری
 بہ نیکی نام سادہ گشت جاری
 بعالم خطبہ نام خدا شد
 نو آئین آمد و نو طرز و آداب
 بہر سو منزلت حق آفرینی
 زمانہ در جہاں طسیرِ عمل یافت
 جہاں نو خطبہ با نام خدا خواند

شبِ تاریک را نورِ سبح شد
 بسوزم زندگانی ضو بیامد
 پے دل خستگان آمد قرائے
 عیاں شد غمش فرامی نیک خمی
 بہر سو جاہ و عزت در میاں شد
 کہ عزت با زناں از شوہراں شد
 گرامی تر بعالم بے کساں اند
 بفرمانِ الہی بے ہشی رفت
 تمیز آقا و بندہ شدہ عنرق
 رسوم خاندانی ہم نہاں گشت
 ز بولوں حالت پے ہم رنگیاں نیست
 کہ درت رفت سینہ ہاشدہ صاف
 بدست مومناں تفتدیر آمد
 پرید از دہر ہستی چوں سرگرد
 دعوت سزنگوں ز رشتیاں را
 ہدی بنشست سادہ گشت عاری
 بلند آں رتبہ کام خدا شد
 کتابِ زندگی را داشته باب
 نمایاں رحمت للعالمین
 دلے ہر عقدہ موزوں حل یافت
 رسول آمد ضیاء توفیق شانند

بصد صدق و صفائی دل و جہاں سلام صدیہ اے شاہ شامان!

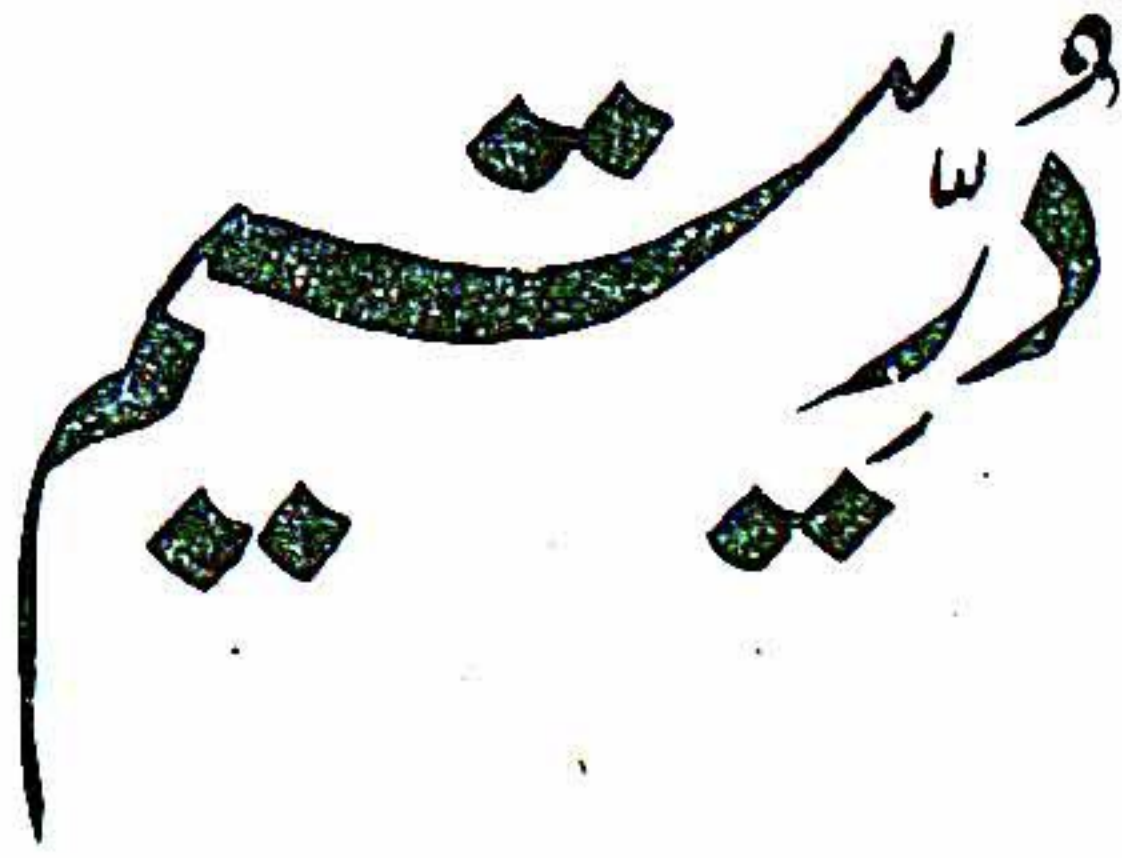
سلام پدرا کاہ خیمہ السلام

سلام اے سرور عالی جنابے
 سلام اے رونق ایوانِ دوراں
 سلام اے مرکز ایمان و عرفاں
 سلام اے خسرو عالم پناہے
 سلام اے وحمتِ جانِ غریباں
 سلام اے رونقِ جانِ یتیمان
 سلام اے صاحبِ دو سعادات
 سلام اے صاحبِ آئینِ مستی
 سلام اے باعثِ آبادیِ ما
 معانی شانِ گرووں آفتابے
 سلام اے مطلعِ دیوانِ یزداں
 سلام اے منبعِ ایقان و عسراں
 سلام اے دو جہاں را بادشاہے
 سلام اے غمِ برحسرت نصیبان
 سلام اے عظمتِ دستِ ان کریمیاں
 سلام اے رونقِ این انقلابات
 سلام اے رونقِ تنزینِ ہستی
 سلام اے موجبِ دلشادگیِ ما

سلام اے رونقِ حکمِ الہی!

زہے حقِ رابعالم بادشاہی

۶ دسمبر ۱۹۶۷ء

14.

حکمتِ بیہوشی کہ کلرد و عالم را پشتِ پناہی از خداوند بود

چو ایل آں سرورِ دورانِ جہاں دید
 بنید انم چه بد عزمِ صمیمی !
 خدا این حکمتِ عالی عیاں کرد
 چو پیداشد چه حاجت سر بسر بود
 غریبی بے کسی داغِ یتیمی
 خدا خود مرد را پشتِ پناہ بود
 بہنرم این جہاں روشِ نرسد امید
 عطا شد شاہ را داغِ یتیمی
 یتیم و صروائی و وجہاں کرد
 نہ برسایہ لطفِ پدر بود !
 نہ ظاہر صورتی لطفِ عمیمی !
 ہمیں راز نہاں اندر نگاہ بود

رضاعتِ حکیمہ سعدیہ

بدستورِ عرب بعد از ولادت
 شہنشاہِ جہاں سرورِ دوران
 حلیمہ سعدیہ دایۂ غریبے
 غریبے بیکسے نادار و لاچار
 چو لطفِ حق بکاشش یآوری کرد
 متاعِ دو جہاں در مہرِ خود دید
 متاعِ دو جہاں آں حالِ زاری
 حلیمہ دیکس بیداری عیاں داد
 کہ از بیداریت ایل خاک و افلاک
 بہ ماہِ داغِ مہر و سپہر ایل !
 حلیمہ دیکس بیداری عیاں خواند
 بیامد منزل لطفِ رضاعت
 رضاعت یافت در آں مہرِ اماں
 ز عشرت ہائے دوران بے نصیبے
 بہ ضعفِ حالِ خود دایۂ نگوں سار
 بہ سدرِ جہاں حق پروری کرد
 بلطف و شوقِ جسمانی خراپید
 حلیمہ پرورید اندر کتارے
 بقہ قمیبا جیبی کرد و سرباد
 ز شر ایل و آل خواہد شود پاک
 منور باشند از نور طرز و آئین !
 کہ حیرت ایل اندر ایل کون و مکان ماند

شبانی گو سفند

شبانی ہم حلیمہ درس آموخت
شبانی دو جہاں زریں دولت اندوخت
یقینی دو جہاں را بس شبان است
شبانی رونق امن دامان است

النشراح صد

در آغوش حلیمہ سرور پاک
نمایاں یافت حسن فکر و ادراک
یقینی دید وہم شان غیری
نمایاں دید رنگ بے نصیبی
چگونگیں این بے نصیبیاں در جہاں اند
چہاں حال غریباں در مکاں اند
ہمہ احساس دغم درد غریباں
عیال چوں دید شاہِ خوش نصیبیاں
وگر سو گلہ بانی درس آموخت
شبانی طرز دید و حکمت اندوخت
ز درس حسن بیداری حلیمہ
سہل آموخت و شواری حلیمہ
بگوئیم انشراح صد گر دید
عیال این حال سر در جہاں دید
نمایاں دید طرز بزم عالم
چگونگیں آرا بید آں شاہِ بزم عالم
بحمد اللہ ز اذل درس گاہی !
سبق آموخت از پشت پناہی

دیدہ مادر روشن می شود و این ہم پناہ گاہی رفت

رضاعت را چون نزل گشت آخر
بیاید سر در اندر مہدِ مادر
بدید آں مادرے آں غم نصیبے
بشانے دستانے آں حبیبے
درا غم ہائے شوہر دور گر دید
پریمائش عیال این نور گر دید
کہ این نور نظر چوں غم رہا شد
بدید آں دو جہاں را ہم پناہ شد

غم ہر دو جہاں خواہد بود این
پناہ انس و جان درد ہر بود این
بایستہاں آمنہ خوش طور بودے
در اقلب و نظر پڑے نور بودے
گذشت این طور را چوں پنج و شش سال
وگر در کس مصیبت دید این حال
کہ آمنہ از سر بزم جہاں رفت
پناہ سرور عالی مکان رفت
پناہش بود بس ذات خداوند
خدا این عارضی بکشست پویند
کہ از لپشت پناہ ہم بے پناہے
شود بزم جہاں را دستگاہے

کفالت عبدالمطلب احسان سردار آل امویخت

پس از دے آں ینیمے را کفالت
بعبدالمطلب شد از محبت
بصدرنج و الم آں یاد منزند
بدل آمد و را پس ساخت دل بند
درینجا عظمت و شان یتیمی
عیال آل امویخت انداز کریمی
از آل سردار مکہ شہریاری
نمایاں دید آں محبوب باری
نمایاں رونق خدمت گری دید
کہ نہاں خدمت اندر سردری مید
عیال آل امویخت آں اطوار شاہی
زعبدمطلب سردارعی قوم
چو شاہاں قوم را پشت پناہی
عیال آل امویخت آں دلاری قوم

کفالت ابو طالب

چو اوجم زیں جہانے ز نخت برداشت
ابوطالب کفالت را بیاراست
بزریر سایہ عم گرامی
نمایاں ساخت حسن نیک نامی
یتیمان وار مسکینی بیاراست
ہماں آں کرد آنکہ عم او خواست
مجت خدمت و حسن آفرینی!
بد بچوئی و خوشنودی کریمی!

بعلم ہم آں شہیاں درد مندوں
شبانی کرد بہر گو سفتوں
کہ بد تمپید آداب جہانی
چگون باید بعالم پاسبانی

سرکارِ دو جہاں شیر اندازیِ مہوخت

دریں جہان شیر اندازی بیاموخت
نشان جستن ازین سرمایہ اندوخت
چگون باید رسیدے بر نشانہ
پے اش شیر اندازی بہانہ

شغلِ تجارت

تجارت شغلِ عم نامور بود!
ابوطالب در امانل بایں کرد!
سبق خواند از سر شغلِ تجارت
تجارت پیشہ پیغمبروں بود
مبارک شغلِ آں عالی گہر بود!
پہرا از حکمتِ خود را سائگیں کرد
کہ بود از دین حق رنگین عبارت
کہ کار حکمت سود و زیال بود
تجارت مشغلہ سردارِ مہوخت
ازین ہر خرمن طسہ زریال سوخت

سفرِ سوئے شام

روان گشت با علم جانبِ شام
در انجا رونق سود و زیال دید
چگون دولت رود از کاروانے
کہ شد صبح سعادت را سر انجام
دریں ہم رونق بنرم جہاں دید
چگون سودے بیامد جاودانے

بعلم خود سفر می کرد و می دید!

نشان یک یک عیاں در راہ خندید

دش لرزید ازال قتلِ خواہاں
 نہ آنجا احترام آدمی بود
 برنج و درد و قتل بے گناہاں
 بدل اندیشہ کرد آن شاہِ نامی
 نہ آنجا رحم و ہمدردی غمی بود
 بجائ آدمیاں احترام است
 نہ باید در جہاں ایں طور خصامی
 مروت نسلِ آدم رامقام است
 بگویم در جہاں نہ ایں چنین باد
 نہ اینساں آدمی را بر زمین باد

درستی

چنین ایام طفلی غم نشینی
 بہ نرم و گرم دورانِ آشنا شد
 درختانید آلِ درستی
 دورانِ شانِ یتیمی معرفت دید
 بر زم آسرا و پنهانی عیاں شد
 عیاں تاریک دیدکِ بزمِ دوران
 عطا گردید دل لطفِ کریمی !
 درختانید آلِ درستی
 بر زم ایں دکان رنگین ادا شد
 حقیقت دید رنگ شش جہت دید
 عالم آدمیت در میاں شد
 بقتل و خون دیدکِ بزمِ دوران
 درختانید آلِ درستی

درختانید آلِ درستی
 کہ رعنائی بر رعنائی عطا داد

بحیرہ رامپ شان نبوت پرید

بردرے اندراں آل کاروبارے
 بحیرہ نام رامپ چوں ورا دید
 بعش بر ملا رامپ ندا زد
 ابوطالب ترا صد مرتب باد
 ہمہ اطوار این اسرار ز اند
 پس این شان الہی را نگاہ دار
 بہار شادمانی را نشانے
 ابوطالب بزود از شام آمد
 بمکہ شام چوں بودے گزارے
 ورا آداب و اطوار آشنا دید
 ہر آنچه دید گفت و این صدا زد
 ترا این طفل محبوب خدا باد
 ختم الانبیائی شان نامی
 ہمہ اسرار این شان خدا اند
 کہ ای ہر دو جہاں را ہست سردار
 نشاط زندگانی را بیانی
 بمکہ دولت دوران سیاورد

جنگ ہوازن در حرب القحار

دریں ایام طفلی ناگہانی
 جدال افتاد در مکہ در آل حسنی
 چو با ہم گشت فوجاں موج در موج
 کہ جنگے خوفناکے رو نموده
 سکوں از جان و دل گویم بروں شد
 جناب سرور لولاک در رزم
 ولے چوں قتل و غارت بے بہا دید
 تباہی دید بر عالم سیاہی
 ہم این اطوار دید از زندگانی
 قریشی یک طرف دیگر ہوازن
 رسیدہ قتل و غارت بر سر اوج
 سکوں از بزم عالم او ر بوردہ
 چہ گویم حال انساناں چسگون شدہ
 بحم خویش کردہ رزم را عزم
 دم انسانیت وقت بلا دید
 سیاہی دید بر عالم تباہی

جوانِ رعنا

MA

جو ان رعنا کہ از ور رعنائی ہر دو جہاں پید گشت

بحمد اللہ جو آمد نو جوانی !
 عیاں آن آنچست آن حسن عمل کرد
 بہر حسن عمل آن دل نشین شد
 تدبیر حسن و اخلاقیات صداقت
 بر رعنائی چہ رعنائے بیاں کرد
 شد از رعنائی رعنا زندگانی
 بسا کین عقد ہائے قوم حل کرد
 کہ ہر تدبیر نقش ہر نگین شد
 مردت مہربانی با مودت
 بعالم حسن اعمال آن عیاں کرد

حلف و الفضول

بہ پیشم قصہ حلف الفضول است
 چو در جنگ ہوا زن شاہ خون دید
 نہیہ کرد این حالے نمائند
 کنوں گویم بشاں امتیازی
 نہ بیر آن عم آن سکار دوران
 نہ خواہد گشت این جا رزم جوئی
 پناہ باشیم در رنج غریبان
 بخون بگناہاں دور باشیم
 کہ زان نو زندگانی را اصول است
 پے انسانیت حال زبوں دید
 کسے رایا کسے نہ رزم راند
 حدیث جذبہ قوم حجازی
 بنوز ہرہ تمیمیاں کرد پیماں
 بیا آراستیم این نیک خوئی
 فلاح جویم ہم بہر جیبیاں
 ز رنج و درد شاں رنجور باشم

دریں حلف الفضول آن شاہ ابرار

بسے ہمت نمود کہ اندرین کار

کہ پیشش بس ہمیں مقصد براہ بود .

امن را بس ہمیں پشت و پناہ بود

تعمیر کعبہ

۲۰

اماں آمد ز رعنائی جوانے
 دریں رعنائی صلح صفا کیش
 بمکہ کعبتہ اللہ جائے نامی
 پس از مدت گذشتن زار خسته
 سقف نے بود نے درہا بد یوار
 قبائل را ولے با وے شرف بود
 قبائل جمع شد در این عبارت
 بحمد اللہ عمارت گشت تیار
 نزاعے در میانش زین سبب غم است
 بہر یک شوق منصب دلنشیں شد
 نزاع رازنگ جنگ آمد پدیدار
 بگفت آن جنگ با اینچنانہ کار است
 یقیناً ہر کسے مردے سحر گاہ
 ہوا و این منصب عالی عطا ئید
 چون فردا شد تختیں مرد ہوشیار
 نمودہ عقل دانش را چہ راہے
 بگفتا چادرے اینچا گمارید
 ہمہ اقوام بردارد ردا را
 یابیں دانش پڑو ہی ہوشمندی

ایں شد بہر این آں ولتانی
 مراے دوستان اکتوں بیان پیش
 یہ بیت اللہ لقب دار گرامی
 پریشاں حال خستہ زار گشتہ
 نہ شان استواری اندرون کار
 عرب را جاہ و عزت زان طرف بود
 کہ نوسازیم بر این جا عمارت
 برابر ہر قبیلہ بود ہشیار
 کہ کہ آں حجر اسود را بیار است
 نصب کردن مرا باید لہتیں شد
 کہ آمد اندراں آں مرد ہشیار
 بیاند ہر کہ مرد ہوشیار است
 گزر بکنند تختیں اندریں راہ
 بیاید اندریں راہ پس بیاید
 دراں راہ بود آں رعنائی سردار
 کہ حل شد عقدہ از لطف نگاہے
 دراں این حجر اسود را بیارید
 نصب خواہد کند سنگ صفارا
 نمودہ سردر دوراں بلندی

شغل تجارت

شہِ دوراں در ایام جوانی !
تجارت پیشہ ملک عرب بود
بمکہ نامور خاتون نامی
خدیجہ نام از دے کارواناں
گرامی نامور عنائے دوراں
نمودہ حال خود پیش خدیجہ
ردانہ کرد آں آں را سوئے شام
بمصرف ہم سوئے ملک یمن رفت
تجارت کرد ہر سود و زیاں دید
چنین گویند از دے کارواناں
کہ ایں تاجر درین شغل تجارت
امانت ہم دیانت را این بود

نمودہ شغل بہر زندگانی
کہ شاہرا زندگانی زیر سبب بود
در اشغل تجارت بد گرامی
تجارت را شدے ہر سو روان
پے شغل تجارت شد خراماں
بر آمد ز التجاش ایں نتیجہ
کہ آرد صبح سود آسا سر انجام
پئے سود آں سوئے دور زمین رفت
ہمیں یک زندگانی رانشاں دید
تجارت پیننگاں ہم کارواناں
نمودے بے پناہ رنگ صداقت
بشغل تاجراں نقش نگیں بود

عقد خدیجہ الکبریٰ

مروت حسن خلق و وعدہ پیاں
کہ سوئے سبقت از رنگ زیاں برد
خدیجہ دید چوں رنگ دیانت
خلوص و صدق و الفت را ایسے
پئے عقد و نکاح آں آرزو کرد

در خشنا نید چوں ایں رنگ ایواں
کہ لوط ز عمل ایں کارواں برد
جواں رعنائی ستر تاج امانت
محبت خصلتے اعلیٰ قرینے
باو و بستگی با جستجو کرد

محمد اللہ نکاح شد با خدیجہ
صدقت ہم دیانت کا مراد شد
کہ بود این صدق را ز نگین سنجہ
نخستین صدق را اعلیٰ انشاں شد

حسن سلوک بخدیجہ

خدیجہ یا شہرہ ہر دو جہاں دید
مجت بے پناہ الفت مزوت
بہر سوا حست نام ہر دو جہاں بود
بہار شادمانی در خسرو نشاں
حسین طرز عمل را تو نشاں دید
سراسر عزت و حسن مودت
بہار زندگانی را نشاں بود
نشاں زندگی جلوہ فروشاں
بہار خندہ روئی در میاں شد
بدیدم سربس زرنگ مودت
ہمیشہ بود از الفت حکایت
نمودک این چنین طرز عمل نو
بہار زندگانی پیش بنہاد

حسن سلوک با بن جہانیاں

در آن ایام در ملک عرب حال
پئے خوردن نہ چیزے در میاں بود
نہ پروائے دریں بہر عزیزاں
شہ دوراں دراں حال زبوں کار
کساں را قحط سالی کرد پامال
زبوں حالی سراسر در جہاں بود
شرافت زفت زیں روشن تمیزاں
بہر کس را بالفت مے شدے بار
بہر کس لطف و رحمت می نمودے
نمودے لطف ہم سردی بہر جا
بہر کس در کشتو دے
بہر کس می بدے بس راحت افزا

مردت حسن اُلفت می نمودے
 چنناں طرز عمل در آں عیساں کرد
 بہر جہاں کردہ جاسردار نامی
 کہ ہر کس شاہ راعزت نمودے
 عزیز از جہاں شمر دے ہر کسے آں
 نمونہ در جہاں شاہ عرب بود
 جوان و پیر و ہر خورد و کلانے
 کہ این تمہید رنگ گلستاں بود
 بہ پیشین ظلمت نوراہ کشودے
 کہ مردے بمثل دوران بیساں کرد
 بہر نوع گشتہ در مکہ گرامی
 بہ پیشین جان دو لہسارہ کشودے
 فشان دے جان و دل بر شاہ دوران
 گرامی در قبائل زیر سبب بود
 بر آں رعنائے بر افتشان دے جانے
 نشاں رعنائی دور جہاں بود

اخلاق پسندیدہ

دریں ایام سردار گرامی
 در آں طرز عمل او تو نمودہ
 نہ کردے کار گاہے مشدکانہ
 بیزم عالم آں کرد آشتائی
 در آں تار یک شب دور جہالت
 نمودہ سوئے ایل آں التفاتے
 موجد پیشیگان دور سردار
 کہ برودہ گوئے اندر نیک نامی
 گرہ از کار شرک حق کشودے
 کہ بود اندر عمل مرد یگانہ
 بکار صا حساں بروے رسائی
 بدیدہ عالمان شان رسالت
 کشادہ بہر آں رنگ جیاتے
 بجان و دل ہمہ کردند اشرار

کہ ایل رعنائے ایل بزم زمانہ
 بہر نوع است در عالم یگانہ
 کہے تغیبیہ خواہد کرد دوران
 درختانہ کہے ایل بخت انساں

گواہی یاران

در آن ایام لطف نوجوانی
گواہ بودند در جور قبائل
ہمہ گفتند در دور جہالت
تظلم جور ہر کار تبہای
در صغ و جلد جوئی مگر رانی
نہ درد ہم و خیالش آمدے گاہ
کہ بود این شاہ را رنگ گواہی
کہ یاران محرم اسرار باشند

زیاران بود در دل شادمانی
ندید از دے بجز حسن خصائل
گواہ گشتند در بزم رسالت
جہالت پروری رنگ سیاہی
زناہ دے کشتی رنگ جوانی
نہ در راہ آمدے اورا در راہ
نہانی طور در دور تبہای
بیزاراں واہمہ اطوار باشند

یاران جوان رعنا دا جناب نامے

در آن یاران بدے بو بکر صدیق
حکیم ابن حزام ہم یار بودے
بسفر شام قیس آل ابن سائب
مجاہد بن جبیر آل کاروانے
کہ آل سردار در عمر جوانی
نہ گاہے مزدماں را تلخ گفتہ
بیزاراں سردر لولاک نامی
ہمہ یاران او گویند گواہی
کہ ہست این پیل رعنا جوانے

گرامی جاں نثار از دے تختیق
ضما و ثعلبہ دلدار بودے
بحال و کار آل شاہ بود صاحب
نمودہ این چنین روشن بیاسنے
نہ کردہ باکے گاہ تلخ رانی!
ہمیشہ از مجرت کار سفتہ
نہ بنمودہ گے آل تشہ کامی
بہر راز و نیاز و داد خواہی
جولنے یک چہانے دستانے

تمہید نبوت و خلوت گزینی

بہاں چو این رعنائی حسن گرامی	شگفتہ حسن نواز نوجوانے
بروٹے سر نہادہ واستانے	چو عمرش منزل سال چہل یافت
وگر رعنائی حسن ازل یافت	بجانش بے قراری راہ نمودے
تفکر فکر مندی راہ کشودے	کہ ایں دور جہاں رنگ جہاں چیت
نمی دانم نظم و دریاں چیت	بفکر کارگاہ گاہ کار ویدے
سوٹے کوہ حرام منزل گزیدے	بشہا اندراں در غور بودے
بسا آں روز با ایں طور بودے	ووما پیش خدا ہر روز خواندے
بکار و جہاں بس اسپ راندے	تفکر می نمودے غور کردے
بدرگاہ الہی زور کردے	گہے باشد کہ ایں رنگ جہالت
ز روٹے ایں جہاں ہرود ضلالت	خلافت پیشگان نسل آدم
شنا سد مرتبہ خویش اعظم	مکرم در جہاں ایں و آں باد
اطاعت پیشہ برزم جہاں باد	

جو ان رعنا با عز از نبوت سہرا فراز گردید

دریں رنگ تفکر روز با رفت	بروزے چوں آں رعنائے جوانے
بخلوت بود اندر داستانے	یکایک لرزہ بر اوج جہاں دید
جہاں بر خود طرزہ دریاں دید	بدا از آسمان شد غم فشاں خیز
بخیز اے کارواں مرد جو ان خیز	جناب جبرائیل اینساں ندا زد
بہر کار و دو عالم وحی آمد!	

بخداں نام خدا بیدار باشید
 باسلام خدا اسلان برکن
 مسلم مرخدا را بادشاهی
 من ازو سے مرسل پیغمبر سے ام
 جہاں رالطف و عیش آرام باید
 بخیر این حکم حاکم را ہبرکن
 جہاں رازنگ و بوگشتہ خراب است
 جہاں رارونق و رعنائی وہ
 بحکم آل کنول ہشیار باشید
 برائے انقلاب آواز سرکن
 حکومت آندہ حکم الہی
 برائے دو جہاں راحت بر کام
 نو آئین حکمت اسلام باید
 پایی رعنائیت پیغام سرکن
 بیا بر لوج عالم انقلاب است
 بفرمان خدا آگاہی وہ

مبارک مرحباشان نبوت

بیارا پیدا یوان نبوت

۱۳ دسمبر ۱۹۶۶ء

مریدانہ

۲۸

لیک بصرہ کے اولین

بسم اللہ بارعز از نبوت
 گذشت آن وقت دور اکتسابی
 ہر آنچه سرور و دریاں در آن دید
 پھراز روح الایین اعزاز بشیند
 بیاد از حسرا سوئے خدیجہ
 خدیجہ از سر صدق و صفائی
 بگفتا ہر چه دیدی عین دین است
 توئی موصوف شان مصطفائی
 ہدیہ ای از حسن خلقش را نتیجہ
 بیان کرد ای چو حالتش پیش صدیق
 بگفتا ہر چه دیدیم از او ایست
 رسول حق ہدایت کار ہیں است
 یابن توشیق و تصدیق خسرو مند
 یتیمے شد مرا فر از نبوت
 عطائی دور را شد کامیابی
 بایل دور نبوت در میال دید
 شہ ہر دو جہاں ز نگہ جہاں دید
 بیان کرد آنچه خود آن شاہ دید
 بحمد اللہ نمودی حق نمائی
 صحیح است و بجا است و یقین است
 عطا شد شان ختم الایمان
 کہ از حسن عمل دیدی خدیجہ
 ہم او از جان و دل ای کرد تصدیق
 توئی مرد سزاوار ہدایت
 توئی سردار ختم المرسلین است
 گزشتے روز در ای منزلت چند

علانیہ تبلیغ

زور گاہ الہی شد خطابے
 بیامان و اور را ہوسر کن
 بآئین الہسی آگہی وہ
 پہلے این آن شہ حسن صفائی
 کہ ای عالی نشہ گردوں جنابے
 بآئین خدا اعلان بر کن
 جہاں را نو بہار زندگی وہ
 بیاد بر صفائے شان الہی

بفرمان الہ الاعلان نمود
 ند از دستہ اے مخلوق خداوند
 خداے پاک را واحد بدایند
 ہما بس خالق کون و مکان است
 من ازو کے آمد ازو سے رسول ام
 بیادردم ہر آیت حسن و تزئین
 برائے بزم عالم رونق عام
 سلامت زین ہے دور جہاں است
 سلامت جان و مال و رونق دہر
 یہ مسکیناں عسریاں جاوہر تکویم
 اخوت لطف آمد ہم مروت
 کدورت رفت سینہ باشد صفا

زروٹے مردماں این پرودہ بکشود
 بدستور تباہی گشتہ پابند
 سوئے آن ذات واحد اسپ را بند
 ہمیں محبوب ہر انس و جان است
 بیادردم ازو علی اصولم!
 برائے این جہاں نوظر زو آئین!
 نو آئیں در جہاں بانام اسلام
 سلامت زین بہر کس جسم و جان است
 سلامت رونق ہر تدریہ و شہر
 بیامد رونق تنظیم و تعظیم
 محبت آئیں شان مودت
 مبارک باد دور عدل و انصاف

مخالفت کافران و سفارت باطل

چو از کوہ صفا آواز صادی
 ازین لہزید ہر رسم کہن زاد
 مخالف گشت ہر انساں یابین زود
 نہ بود آنرا گے ایساں گوارا
 ولی اعلان حق چوں زور فرمود
 بر این نوا انقلاب اہل عرب را
 بہر نوع و طرز و انداز تمسایان

بیامد باصفائی شرمنا دی
 بریں آواز نو ہر گوش استاد
 بر این نوظر حق تنقیص بنمود
 چنین ترک رواج سنگ خارا
 مخالف ہر درے را بند بکشود
 عداوت گشت ارباب غضب را
 بسدباب این آورد پایاں!

به پیش شاه ابوطالب رسیدند
 بگفتند ای شہا این التجای است
 محمد را ز کارش منح کن باز
 و گرنہ پیش آید ہر خرابی
 ابوطالب چو شاہ را پیش بر خواند
 پس آنکہ حال آنرا التجبا کرد
 رسول اللہ ازین برگشتہ بر خاست
 نہ من اندر پناہت کار سازم
 مرا آمد چنین حکم خداوند
 مرا کافی پناہے کردگار است

مخالف پیش او چوں صفت کشیدند
 مرا زین التجا این مدعا می است
 کہ اینساں فتنہ نو نہ کند ساز
 بخواہیم از تو اینساں کامیابی
 بصد لطف و محبت پیش بنشانند
 بروشش عرض حال دعا کرد
 بگفتا عم خود را این شہراست
 نہ از توفیر تو این امتیازم
 نہ خواہد رست از ما لطف پیوند
 محافظ مرا پروردگار است

ایذارسانی کفار

مخالف زین شدہ مایوس و ناکام
 بہر نوع رنج و درد و ظلم قہرے
 مگر آن عظمت شان الہی !
 ہمیں ایمان برحق را نشان است

ہتیا ساخت ہر ایذا سر انجام
 عیان گردند بر آن تا جدارے
 باستقلال دیدہ ہر تباہی
 ہمیں توفیر و شان امتحان است

ترغیبات دنیاوی

دیگر سو کاندان یک راہ ہم دید
 محمد را بہ ترغیب شہانہ
 بہ مال و زر بہر نوع آزدادند

براہ حق ہم این دیوار بر چید
 طمع دادند شان محسروانہ
 بہر شان و شکوہ با ساز دادند

مگر این کارِ حق را یار بگزار !
 بگفتا شاه دوران بادشاهی
 مرا آید بر این لو کار تو عسار
 بر این نوک کفش آزا گسارم
 مرا بدید خواه این مهر و ماسه
 که من آن بنده پروردگارم
 بسرتابی حکمش نے بحالم
 دیرین خدمت گری وادہ کسالم

حضرت حمزہ و عمر فاروق دعوتِ اسلام قبول می کنند

ازیں ہم گشته نام قوم گفتار
 بر اہمش ہرستم را خار چسندند
 نمایاں کرد این نوظہر پیکار
 کہ ہر جور و ستم بر دے کشیدند
 نمودہ ہر طرف نور روشنی زور
 پسند آمد بحبان کار دانان
 بیامد حضرت فاروق یار
 نشان عظمت حق در میاں دید
 بشرف دین تو حمزہ سرافراز
 قبول امت او بہر پہلو انان
 نمایاں صورت آئیں چشاں دید

جور و ستم بر مسلمانان

بگفاران عیاں شد خستہ جانی
 بہ جورے خویش زورے پیدا کردند
 کہ رفت از دست ایشان پہلوانی
 مسلمانے کہ تو آئین دین را !
 و ہر کس را باین نوع شیدا کردند
 بر آں جور و ستم بکیند بے حد
 بجاں بنشاندہ باشد این یقتیں را
 مسلماناں چو دید این خستہ جانی
 کہ از دست آں یقین خویش بدید
 دل بنیت بہ منفی کار چوں دید
 پریشانی تباہی جور رانی !
 نمایاں عظمتش از دے درخشید
 بہر جورکش نشان شادمانی
 بہر مکوشش بہار زندگانی

زمانہ رونقی ہمدیں و آں دید بہ فرق این و آں ایساں عیاں دید

ہجرت بہ حبشہ

چو جور و ظلم پیدا شد بایں زور
بنو آئینیاں این داد دستور
براہ حق متاع و دولت و کار
ہمہ متدیاں براہ آں خداوند
وطن بگذاشتہ در حبش رفتند
ہمیں تسلیخ نو آنجا ر بوند
پے دریافتن ہمدیں کامیابی
نہ ہجرت شد عیاں رنگ جو ابی

حراست در شعب ابی طالب

بس کار و د عالم بچوں بایں زور
شدے قطع تعلق ہر کسے را
نمودہ کافراں این ساں ارادہ
بہ شعب خود بیاد ز امان دید
تکلم جو رسم بے اعتنائی
بس لے چند ایساں سرور پاک
عیان کرد این براہ حق چینیں ہم

برائے کامیابی کار باید

چینیں طرز عمل پس حق تمساید

معراج النبیؐ

سرا انجام آمد این بے جا جس را
 بادج انہتا ظلم و ستم شد
 جناب سرور لولاک را تاج !
 چو ہر آفتاب از را انجام گردید
 ہم این اسلان از حکم خدا شد
 ترا بر اوج ہا مسراج آمد
 بہ انساناں نمایاں شان معراج
 شنید این سان چو این شور و جرس را
 کہ این دیباچہ نو طرز ہم شد
 بر اوج انہتا فرمود مسراج
 سحر اندیشہ ہر شام گردید
 علامت این چنین از حق عطا شد
 ترا بر سر نمایاں تاج آمد !
 پے انسانیت این اوج شد تاج

حکیم نماز

بر این اوج عطا انعام فرمود
 کہ ہر کس چوں بحق جوید مقامے
 رجوع سوشش کند در ہر بلائے
 بجا آرد نماز پنجگانہ
 بحال قدر تے راہ ملاقات
 خدازیں راز ہم این پردہ بکشور
 بباہد اندریں اینساں قیامے
 یاد جوید بہر تکلیف رایجے
 کہ شد بہر ملاقاتش بہسانہ
 نماز پنج شد شان کمالات

عام الحزن، وفات ابوطالب و خدیجہ

قوی دل چوں ازین شاہ جہاں شد
 ابوطالب از ان رخت سفر بست
 دو محرم راز ہم دم ساز جانی
 دگر احزراں پئے نو امتحان شد
 خدیجہ ہم رفاقت داد از دست
 ز دنیا رفت ز ایشان ناگہانی

بے رنج و اطمینان در زین دید
کہ عام احسن از شاہ حکم بشتید
بتائید الہی این نشان بود
کہ حکمت اندریں کارے نہاں بود
کے رائے بحیثیت ذات الہی
بعالم مستقل پشت و پناہی

سفر بسوئے طائف

بمکہ این چنین رد عمل دید
شہ ہر دو جہاں نو طرح حل دید
سوئے طائف گرفتہ راہ باہن کار
کہ تا آسماں شود این کار دشوار
بطائف رفت آنجا کرد اعلان
بنو آئین حق چوں کرد فرمان
ہمہ آں شہریاں آں جو رکیشاں
بد اندیشاں، ایشماں، افتتہ پیشاں
کہ ہمیش از ملکیاں دہ چند جوئے
نمودہ ظلم ظاہر کرد زورے
کہ رنج و درد شاں برانتہا دید
بہمت امتحاں زور آزما دید!
کشورہ رونق بزم یقیستی!
نمود کہ رحمت للعالمینی
کشادہ راہ نو پُرساز آمد
جناب شہ بمکہ باز آمد

دعوت انصار

بیامد اندریں راہ حج پس از سال
چنین تغیر شد احوال را حال
دراں سائے ز شیرب چند انصار
بمکہ چوں رسیدند اندریں کار
بنو آئین حق چوں دل کشودند!
زمکہ نعمت عظمیٰ ربلودند
بہ شیرب طرز نو آگاہ نمودند
ز نو آئین حق پردہ کشودند
پسند آمد ازاں انصار را کار
بد بیک سال زال وہ مرد ہشیار
بمکہ پیش شاہ آنجا رسیدند
بعض حال خود چوں صف کشیدند

نمود عارضی بہر دعوت رب
کہ ما از جہانِ دول تسلیم داریم
دین و بسا چہ تمہید نمود
کہ ماے شاہا بیاگا ہے بشریب
بدین تو شہابش ویند داریم
کہ پنہاں اندراں رازے نکو بود

حجرت بسوئے مدینہ

وگر سو صورت دیگر نمودار
چو جورِ مکیاں ناکام گردید!
نہ زور آمد براہ نے زر کسے کار
صلاح افتاد در این کاتراں را
بہم گشتند تدبیر نمودند
بوقت شب بسوئے خانہ رفتند
خدا این عزم شاہ را برودر خواب
رسول اللہ دریں کارے فسوں کار
وطن را در رہ حق الوداع گفت
بوقت شب سوئے یثرب رواں شد
رفیق طفلی و در خوف غارے
انیس و صدیم کارے ہیں شد
خدا این شان خود کرد نمودار
نہ بروے سایہ لطف پدر بود

جہاں را شد جہاں اندر جہاں گیر

بنو آئین حق نو طرز و تدبیر

امانت داری رسول برحق

بشب بر بستر خود شاہ عالی
 امانت ہائے کفار ایں چند
 بشب بر بستر من ہاں ایں پاش
 زمین آں کافر ایں را بر ملا وہ
 دیانت در امانت او ایں کار
 نخواہم کافر ایں ایساں بگویند
 سلامت داشتن آیین نو کار
 علی راداد ایں روشن خیالی
 بخانہ چوں امانت داشتہ بند
 بصدق و جان شاری با یقین پاش
 امانت داشتن حکم خدا بہ
 بنو آیین حق حق گفت سردار
 باہتمام خیانت راہ جوئند
 مبارک مرخص مال و زر و بار

فلسفہ ہجرت

شد ایں ایند رسائی را کمالے
 کہ شاہ دو جہاں چوں بے وطن گشت
 بد ایں تمہید انوار کمالی
 وطن را الوداع آں بیگماں گفت
 سوئے شیریں بیاراں روئے بہنار
 براہ اندر بغارے خوف چوں دید
 ولا تحزن بگفت داعی حق
 کمالے را ازین آمد زوالے
 بگویم آں شہ ہر روز من گشت
 کہ ظاہر بود از دے خستہ حالی
 بگویم آں شہ ہر دو جہاں گشت
 بہمراہ دوستدارے صدق بنسیاد
 کہ جان بود بکرزاں خوف ترسید
 کہی دیدے نمایاں ذات مطلق

کہ ان اللہ معنا اشان او بود

کہ محو ذات عالی جہاں ان اند

تنظیم نو مسجد قبا

شہسے چوں از سر قید وطن رست
درا ہر دو جہاں جان وطن گشت
غریب بے وطن چوں رخت بردا
روانہ شد سوئے دارِ مدینہ
بنزد یکیش رسیداں شاہ عالی
پے اعلان حق تنظیم سازیم
کہ مرکز مسجدے اندر قبا ساخت
کہ شد این اولین تنظیم گاہے

وطن گاہ رونق بزم زمین جنت
کہ از دے این چمن اندر چمن گشت
سوئے یثرب اقامت گاہ خود ساخت
کہ شد انوار زبئی را خزنہ
نمودہ این چمنیں روشن خیالی
باین تقریب نو تنظیم سازیم
بنو تنظیم حق رنگیں ادا ساخت
برائے دو جہاں تکریم گاہے

مرکز اول مسجد نبوی

چو دار شد شہر آں شاہِ دوراں
دریں جاہم شہ دوراں و سردار
چو مرکز مسجدے نو کرد تیار
نماز با جماعت راستہ اعلان
خدا توشیق آں مرکز عیساں کرد
کہ جمعیت نمایاں حشاں ایساں
انخت ہم محبت را نشان داد
مودت غم گساری در میاں داد

مدینۃ النبوی مشہور شد آں
نمودہ اندریں جا اولین کار !
کہ باشد مرکز ہجر حکم سردار
ز درگاہ الہی گشت فرمان
بہ جمعیت عیساں عالی نشان کرد
ہمیں قوت نشان لطف یزداں
مودت غم گساری در میاں داد

ہمیں اسلام را واضح بیان است

ہمیں یک مدعا تے کارواں است

ایشان انصار

بدستور شہ ہر دو جہانے
 مسلمانانِ مکہ در پے او
 ہماجر گشتہ در دستور اسلام
 پھو پر دانہ بگرد شمع رفتند
 دریں جا اندرین شہر مدینہ
 نمودن خدمتش مردان انصار
 چنان الفت محبت دا نمودند
 بیک جان و دو قالب پار گشتند
 ہماجران را باین نوع جان است
 کہ انصاراں چنان الفت نمودند
 تمیز دوستان بڑدہ اخوت
 ہمیں بس مدعاٹے دین حق بود
 یہودان مدینہ ایں چنین دید
 بہر دل جوش کینہ بغض اندوخت
 بنو آئین الفت گشتہ انبیا
 عادت ہم خصومت می نمودند
 بظاہر دوست دار و یار و غمخوار

حکیمے دلرباے نکستہ دانے
 سوئے میزب نمودن ہریکے او
 شد اندر خدمت عالی سرا انجام
 حضوری در جناب شہ گشتند
 کہ شد انوار ربی را خدینہ
 کہ اندر دین حق گشتے در یار
 کہ گوئی آل ہمہ یک حسان بودند
 پے قرباں شدن تیار گشتند
 کہ ایں عنوان رنگین داستان است
 کہ ہم انخاں ازاں بہتر نہ بودند
 بہر سو ایں چنین عنوان محبت
 ازیں ہر کفر را چون کینہ شق بود
 بدل اندوہ کینہ رخت ہا چید
 متاع رونق ہر لطف جان سخوت
 بہر نوع دشمنی ہا کرد تیار
 بہر دم بہر کینہ یار بودند
 ہنای دشمن جان و زبوں کار

یہوداں ایں نمودے طور و پیشہ

کہ شد اندیشہ از مکرش ہمیشہ

جنگ بدر

قریشان عرب میں طور چوں دید
 بزرگ شعلہ جوالہ لرزید
 کہ جنگ بدر از شاہ انشاں است
 میان حق و باطل جنگ افتاد
 بہ قلت کثر تے زور آزماشد
 کہ حاصل نے بکثرت کامرانی
 بایمان کامیابی بس عیاں است
 ہر آنکہ قوت عظمیٰ نشان جست
 باستقلال و ایمان صدق و اخلاص
 یسے قلت بکثرت کامران است
 ہمیں جنگ بدر مارا نشان داد
 ز نو تنظیم شاہ این کار بشنید
 ہمہ قوم این نشاں جو روخوں دید
 باین عنوان را پیش این بیان است
 بحق جوئی نشاں رنگ افتاد
 حقیقت در میانش رونماشد
 کہ حاصل نے بکثرت شادمانی
 ہمیں یک کامیابی را نشان است
 ہر آنکہ با حقیقت عہد خود بست
 مراد و کامرانی می شود خاص
 چو ایٹم بر سر کوہ گراں است
 ہمیں آں دولت ایمان عیاں داد

جنگ احد

بسالے بعد بر کوہ احد جنگ
 صحابہ از سر کثرت نشاں جست
 نمود کار دیگر این چنین رنگ
 بزعم زور خود حق از میاں دست

بدر آسان شد تصویر پیدا

باین تدبیر شد نفسیر پیدا

ہر آنگاہ چوں نہ شد با حق تعلق

ہمیں کارے بنا کامی تعلق

دیگر غزوات و فلسفہ جنگ

رسولِ حق بدر کس حق پرستی
برائے حق نمائی عدل و انصاف
پہلے جنگ و جدل با کافران کر
کہ حق با کفر باشد جنگ جوئی
ہر آں کس کہ نہ با بدعت اہل
نہ در بزم جہاں آں کامران است
رسول اللہ بیاطل جنگ با کرد
جہاں را درس صحت کار آموخت
باین دستور جنگ و جدل آئیں
رسول اللہ باین با این نشان داد
حکمت کا دہی عہدہ است حق
برائے سر بلندی حق گری صاف
اصول زندگی را عیساں کر
کہ جنگ آں نشان سر خودی
نہ کردہ جنگ جوئی از سر و دل
نہ آں راقوت عظمیٰ نشان است
نشان حق عیساں از رنگ با کرد
متاع و خرم جو رو جفا سوخت
جوک و خنق و اعزاب را ہیں
بحق جوئی جہاں را راہ بکشاد

منافق پیشکان بنو نضیر و بنو قریظہ

کون گویم براہ کامیابی
دو متخارب قوی چون رونما آند
قوائے چند در وئے مردہ جانے
ہو پیش آند در راہ کار بندند
منافق پیشکان بے راہ رواں آند
ازاں سوائے پئے نہ این دآں است
چو سردار و دو عالم در مدینہ
چگونہ پیدا شود رنگ قرآنی
ولے جنگ و جدل چون پیش آند
بعزم این دآں خالی نشانے
بے سنگ گراں در راہ فلک بند
براہ گمراہی عالی نشان آند
وجودش بہر ہر مذہب نیماں است
عیساں آراستہ اعلیٰ قرینہ

مدینہ مرکز اسلام گردید
 عطا اسلام راشد سر بلندی
 منافق پیش کاں این راه نمودند
 بد آن قوم نصیر و هم قریظہ
 جنگ خندق از شان طور و طور
 عیاں سرکاراں عالی نشاں کرد
 کہ اینساں قوتاں بے کار باشند
 بدانائی بکمت آن سہنی !
 بیان نہ بود این حکم الہی !
 کہ پیش از این کہ اینساں کار جویند
 مرا اینساں را سراز تن دور بکنید
 قریظہ قتل گشتند از قرینہ
 نمود این اصول زندگانی !

یہوداں پیش خود انجام را دید
 یہوداں این نموده پیش بندی
 بکر و حمیلہ راہ خود کثودند
 ہمہ اطوار شاں بے حد غلیظہ
 نمایاں گشتت مکرش پیش سرکار
 برائے شان عیاں حکمت بیاں کرد
 ہمیشہ گمراہی رایار باشند
 بشان رحمت للعالمینی
 کہ بہتر بر سرش رنگ تباہی
 سوئے جو رو تباہی راہ پوئند
 بقتل و غارتش بردار بکشید
 نصیراں شد جلا وطن از مدینہ
 این سوط ہد شاہمانی

نکاح حضرت زینب

دریں جنگ و جدل با زور باطل
 دگر سو جنگ آئینی عیاں بود
 نکاح زینب عالی مقام
 پس آنکہ حال شاں چوں شد در گول
 چو گشتہ کامرانی خوب حاصل
 کہ طرح ننگاں در میاں بود
 نہ زبید آن شہ نہ کرد از احترامے
 بزینب گشت خند شاہ موزوں

اصول زندگانی را عیاں کرد!

حقوق واجبہ اینساں بیاں کرد

حکم پردہ

ہم ایں سال حکم آمد از خداوند
کہ بانا محسوس ماں نکند نگاہے
ز تاں را چشم ہائے خویش بندند
شد از بے راہ روی یک نیک را ہے
حقوق مرد و زن محفوظ باشد
کہ ہر جاں اندریں محفوظ باشد

صلح حدیبیہ

چو شش سال از سر ہجر رواں شد
سوئے مکہ پے عمرہ رواں شد
بنو آئین شاں واضح نشاں شد
عیال از کامیابی امتحاں شد
بنو آئین حق دنیا بدل کرد
بنو طرز عمل باشد تبصہ لیق
ز عشرت ہائے دوراں بے نصیبے
کند تصدیق نو آئین درد ہر
نمودہ سوئے مکہ خوش خیالی
چو بر جائے حدیبیہ آمد آں شاہ
چہیں عنوان تو بردا ستانے
بصلح و مشورت آمد در کام
نہ موزوں بود چوں دستور سفند
کہ دیدہ اندریں فتح میں بود
رسول حق بگفت از شادمانی
کہ شررا اندریں خانہ خراب است
بخود لرزید مکی دیکہ انجام
اگرچہ آں شر الط ہرچہ گفتند
بنام صلح شاہ تسلیم فرمود
باخر نام حق را کامسرائی
کہ کار خیر آخر کامیاب است

فتح مبین

ہمیں شد سال دیگر رونما شد
 قسوں شہر بخود انجام خود دید
 شہ ہر دو جہاں میں کار چوں دید
 علم زو بر سر ایوان مکہ
 باں شہرے کہ زان ہچوں غریباں
 ما سجا ہم چو شاہاں وار آمد
 نمود حق گری را کامیباں
 باین جنگ و جدل باخستہ عالی
 علم بر نام حق لرزید آنجا
 نشان فسق از بزم جہاں رفت
 بہ پیمانش ز کفار ان خطا شد
 با درج کامرانی خیر بر سید
 سوئے مکہ عیاں یلقا رکبشید
 بشاہ افتاد آن دیوان مکہ
 بروں رفتے رنگ بے نصیباں
 شہ ہر دو جہاں سردار آمد
 کشود کفر را رنگ بوابی
 نمود در جہاں روشن خیالی
 عیاں نوطہ زو آئین دید آنجا
 بدی ہشتاد تنگی کامراں گشت

مکمل دین شد راضی خدا شد

بنام خیر ہر خطبہ ادا شد

۱۶ دسمبر ۱۹۶۶ء

شاه چہاں دا

تاریخ حکومتِ الہی

بحمد اللہ ز تو فسیق خداوند
 ز جنگِ حق و باطل شد رہائی
 علم شد نصب بر ایوانِ مکہ
 نہاں شد ظلم و جور و قہر را دور
 شہ از روئے جہاں رود نہاں کرد
 کسے را نیست در این دہر شاہی
 سراسر غیر را شاہ بنشی رفت
 حکومت آمد حکمِ الہی !
 بتوجید الہی گشت آواز
 نسیاں تزکیہ جہاں و دل کار
 ہمیں یکسے سردانِ الہی
 گرہ بکٹوڈ از کار گرہ بند
 غلاظت شد نہاں آمد صفائی
 درخشید عظمت دیوانِ مکہ
 نمودہ حق نسیاں ہر طرف شور
 نمودہ روئے خیر از ظلمت دور
 بجز توقیر فرمانِ الہی !
 نسیاں نامِ حق را رہبری گشت
 سفیدی آمد کج رفتہ سیاہی
 پے اخلاق آدم و دمہ ساز
 الہی حکمرانی کرد اظہار
 ہمیں عنوانِ حق را بادشاہی

دعوتِ اسلام بہ سلاطینِ آں دور

علمِ افراخت چوں این شاہِ دوران
 چو فرزندش مسلم بر زمین شد
 نمودہ سرور دوران چو آئیں !
 ہمہ را دعوتِ اسلام شاہ داد
 بہر شاہ دعوتِ اسلام فرمود
 بشاہِ روم و ایران مہر و جہشہ
 عیاں فرمود شاہِ حکمِ یزدان
 ہمہ روئے زیں زیر نگین شد
 نوشتہ نامہ ہا سوئے سلاطین
 نو آئیں طرزِ شاہاں پیش بنیاد
 بہر شاہ رونقِ انجام بنمود
 نمودہ دعوتِ اسلام آں شاہ

رہ سائی بیسامہ والی شام
بہر شاہ دعوتِ اسلام فرمود
ہر آن را کہ شد آئین آئین سلیم
ہر آنانکہ ازین راہ گم رہی کرد
غسان ودوالی بصرہ را انجم
بہر شاہ رونق انجم نمود
در اشد در دو عالم جاہ و تکریم
ورا از جاہ و تکریمش تہی کرد

امورِ چہاں داری

پس آنکہ سرور کو نین عالی
شہاں را طرز شاہی شاہ آموخت
بدستور چہاں قانون فرمود
مقتن ہست فرمان الہی
برائے عدلیہ قوی گری داد
بعد قاضی و مفتی نشان است
ہر آن کو از عدل پہلو تہی کرد
بنام انتظامی کرد موسوم
امیر الحسری ہم طرز آراست
نمایاں حکم فرمودہ پے فوج !
برائے مملکت حکام تعین
برائے احتسابش نگہ بنمود !
مماصل کار برساندہ بیایاں
برایں ہر ملک را دار مدار است
پے این شاہ نمودہ انتظامے
کشادہ رونق مدشن خیالی
متاع خرمین جوہر دستم سوخت
مقتن صورت موزوں شرمود
مقتن ہست فرمان الہی !
برائے مفتیاں نوروشنی داد
کہ فرمان الہی در میان است
پے اش ہم انتظام حق گری کرد
شہاں را طرز نو گوید معلوم
حفاظت بہر ملک و قوم شاہ خواست
بایں آئین حفاظت موج در موج
نمودے رونق اسلام تعین
بہر اعمال ایشاں حکم فرمود
برائے مملکت یا شد نمایاں
بریں ہر مملکت دال استوار است
کہ دار و در چہاں اعلیٰ مقامے

غنیمت، فی، خراج و جزئیہ فرمود
 بفقراء و مساکین و غلامان
 پے ہم رہرواں و عاملان ہسم
 بایں نوع ہر محاصل خراج فرمود
 محاصل ہم زکوٰۃ آں حکم بنمود
 بہ نو مسلم بقرضہ پایداران!
 زکوٰۃتاں راستہ این مصرف مسلم
 فلاح ملک و ملت حکم بنمود

عنوان ہائے حکومت الہی

چو اینساں شاہ نمودہ اہتمامے
 حکومت گفت فرمان الہی
 عقائد ہم عبادت ساخت عنوان
 کہ تفسیرش بہ توحید و رسالت
 ملائک شرو نشرو ہم جزائے
 نماز و روزہ و حج و زکوٰۃ است
 تمیز اندر حلال است و حرام است
 دگر عنوان گفت شاہ برحق
 وراثت ہم وصیت وقف تعزیر
 نکاح و عقد بستن حکم فرمود
 یگفتا این چنین حکم الہی است
 برائے ملک و ملت انتظامے
 بہر نوع حکم عنوان الہی
 پے حق آگہی ہسم تزکیہ و ال
 بہ ایساں دانشن روز قیامت
 پے ہر کار شد موزوں سزلے
 نمایاں گفت عنوان حیات است
 بکار خیر و شر واضح مقام است
 چہ انساں رایانساں تعلق
 نمایاں گفت بہر شس حسن تدبیر
 طلاق اندر چہ دارد رنگ بنمود
 مسم مرخدا را بادشاہی است

حجۃ الوداع

چو این آئین و دستور خداوند
 عیساں فرمود تکمیلش بیساں کرد
 نمود کس در عالی خرد مند
 الہی سلطنت قائم عیساں کرد

نہ بزم دہر شیطانی نہاں کرد
 نو آئین در جہاں دستور چوں ساخت
 بیامد ہر تکمیلش نہ پایاں
 نمودہ عنزم حج آں شاہ دوران
 بنگہ آمد آں سردار لولاک
 بیامد خلق از اکناف دوران
 چہ بحر بیکراں آں موج در موج
 نشان بین الاقوامی عیال کرد
 بہر رنگ و بہر نسل و بہر طور
 نہ دروے امتیاز این و آنے
 زبان در رسم رائے امتیاز است
 درخشاں بر سرش چہ شتر الہی
 بیایاں رفت تقدیر این جہاں را
 نہ در یو این ادشاہ بگذاشت کارے
 بگفتا مرکز اسلام این است
 بہر سال اندرین ہاں جمع باشید
 نماز حق بگفت آں نخت اول
 بحکم خیر فرماں در میاں کرد
 بر ادج و ہر چہ حق بیافراخت
 بہ تو تفتش بتصدیقش بیایاں
 کثودہ عنزم نو آں رونق جہاں
 نمودہ رونق آں خسانہ پاک
 چہ گوئی جمع شد اطراف دوران
 بیامد خلق آنجا فوج در فوج
 پے اسلام مرکز در میاں کرد
 نمودہ مردماں از ہر طرف زور
 بہر چہ حق عالی نشانے
 نہ در ہندہ و آقا بجز و نماز است
 نہاں شد از جہاں رنگ بناہی
 مکمل گشت تفسیر این جہاں را
 نہ در نیویارک دادہ شاہ باسے
 کہ حج دستور بین المسلمین است
 پے خود راہ خود اینجا تراشید
 بحج پاک شد ایوان مکمل

خطبہ حجۃ الوداع (بمیشال دستور جاودانی)

چو شاہ در جہاں این طور تکمیل
 بہ پشت قصوی در عرفات استاد
 نمودہ دین حق را خود بہ تفسیل
 پیام آخوین فرمود ارشاد

بدنیسا جو ہر ایسا عیساں کرد
 کہ تا روز قیامت گشت دستور
 پناہ امتاں دستور گردید
 کہ از دے روشی اندر جہاں است
 پے شاہاں بایں راہ ہا کثور
 کہ تفصیلش مر اور دزباں است
 بگفتا بشوائے مخلوق باری
 برسم کفر اینساں حال کردم
 شما پیدا ز آدم آدم از خاک
 ہمہ مولا و آقا بندہ و شاہ
 نہ عربی را بہ عجمی شد تمیز
 نہ عزت جاہ پے افزنگیاں است
 ہمہ بار شتہ اسلام پابند
 رسوم قتل و عنارت بس نہاں شد
 زناں با شوہراں یکساں عزیز اند
 کتاب اللہ نشاں جادواں است
 پس از نگہ گفت رشاں وراثت
 بیباں فرمود ہر تہہ ہر تہہ بدیر
 بگفت اوین ترا رسم جہاں است

حقیقی راز حق در دے بیباں کرد
 ازل راتما ابو گردید غشور !
 گرامی در جہاں غشور گردید !
 ہمیں غشور ایساں بیگماں است
 پے انسانیت یک راہ نمود
 چنین عنوان بزنگیں و استاں است
 نمودم مرتبرا ایں تا جسداری
 ہمہ در پائے خود پامال کردم
 کسے را بر کسے نے ہست ادراک
 برابر نے کسے را بر کسے راہ
 بحق ہر کس بہ تقویٰ شد عزیزے
 نہ جو روز ظلم بہد زنگیاں است
 برابر ہر کسے نزد خداوند
 رواج قرضہ داری بے نشاں شد
 بہر حال و مراتب با تمیز اند
 بہر کارے ترا قرآن نشاں است
 وصیت کرد و منصب پرہاست
 جہاں داری نمودی کرد تفسیر
 ترا نام و نشاں بس جادواں است

ہمیں آئین مسد بان الہی !

با این الہی بادشاہی !

آیَتَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ

پس آنگہ باز پر سپید از خلائق
 کنویں از حیات ذلیل با من بگوید
 چگونگی فرموده ام حکم خداوند
 ہمہ با یک زبان تسلیم کردند
 بسیار کردی شما حکم الہی
 رسول اللہ باین طرز گواہی
 بجا آن سجدہ شکرانہ آورد
 گواہ باش اے الہی ہرچہ گویند
 بجا آوردہ ام فرماں کہ دادی
 خدا آمد زور گاہ خداوند
 بشارت مژرا اے صبح گاہی
 خدا راضی باین آئین تو شد
 چگونگی کردم ادا اینجا حقائق
 پے تصدیق راہ صدق پوید
 چگونگی بنمودہ ام طرز ادا بند
 بصدق جان و دل تفضیم کردند
 بعالم رونما کردی گماہن
 بتسجدہ شد بدرگاہ الہی
 بدرگاہ الہی التجبا کرد
 پے تصدیق من چوں راہ جوئند
 ادا کردم کہ در پیشم نہادی
 ہماں دم اندرین کارے فنا بند
 کمثل گشت آئین الہی
 رضائے حق باین طرز نکوشد

وقات سرور کائنات

باین اسلان و توثیق خداوند
 شد ہر دو جہاں چوں شد سرفراز
 بیامد باز چوں سوئے مدینہ
 سوئے حق منزلت را شد تیاری
 سوئے حق رفت آن سرور دوران
 رضا و لطف و تصدیق خداوند
 نمودی امت خود را ہم اسرار
 بیاں اسلام را شد ہر قرینہ
 نمودی ہر ادائے کامکاری
 کثورہ رونق دربار دوران

حیاتِ جاوداں

ہمہ گویند آں سرکار عالی	بعقبی رفت دنیا کرد خسالی
بگویم این غلط فکر جہاں است	حیاتِ شاہ حیاتِ جاوداں است
ہر آں جو ہر کہ در تمہید عالم	مکمل گشت در تجید عالم
مکمل فقط صدق و صفائی	مکمل جبر و قدر ارتقائی
ہکے جو ہر نہ میر و جاوداں است	مکمل جو ہرے کے شد نہاں است
ازو ایل دھرتا روز قیامت	منور روشن و باقی سلامت
ہمیشہ سیرش زلف ویر دھرتا	از دھرتا پائند ویر دھرتا

ہر آنکہ دو جہاں راز زندگی واد
چگونگی شد قوت کو پائندگی واد

۱۸ دسمبر ۱۹۷۶ء

۷۲

خانمہ کنناپ

0

خوش بختیکہ کار کا مکاری
دو دیدہ بحد گوہر بار حستم
ز جان و دل نوشتم داستانے
نشان و لطف حق آں بارگاہی
بر آوردم ز جان و دل صدائے
و دایا میسکہ تہذیب کہن زاد
زمانہ طرز نور خواستگار است
بگویم سال این رنگیں بہارے

۶۱۹۷۶ بگویم مظہر حق سیرت پاک

من از طرز کہن افسانہ گفتیم
خمیسرم مایہ طرز کہن خواست
پے آں سہراہان گرامی
نمودم ہادیہ دل نذر شاہاں
بڈل این آرزو سربستہ دارم
کہ در عالم گرامی سیرت پاک
بہار زندگانی تازہ گردد
کہ روشن جلوہ موجانیں باد
بصد کرب و بلا من وقف عین ام
نشان رونق فیض عمیمی
مرا این نشان ز قلوہ داریاں است
من از شان خدمت این دین ایماں

بپایاں گشت از الطائف باری
بمشرکاں لولوئے سیراب حستم
حدیث دلربائے دستا نے
حبیب خلق و محبوب الہی
عیساں کردم حدیث دلربائے
سوئے بزم نہاں خود سوئے بہاد
بنو تہذیب دنیا ہوشیار است
کہ باشد در جہاں این یادگارے

۱۳۹۶ھ گلستانِ تمنا حسن ادراک

بذوق و شوق خود این راہ حستم
ضمیم آئینہ دور زمین راست
روابط دار اسلامی دواہی !
حدیث سطوت عالم پیناہاں
برایں راہ شوق جان و دل گسارم
بود لائحہ عمل در خاک و افلاک
نشاط نو بلند آوازہ گردد
بعالم شہرہ اسلامیاں باد !
کہ من آں بندہ احمد حسین ام
بعالم عظمت عبد الکریمی
کہ شاہ را خدمت دین ہم نشان است
بسے اندہ حستم سرابہ جہاں

ازین ہم شوق و عشق مصطفائی
 بگویم سیرت سرکار عالم
 بسرکار و دو عالم زین دل و جان
 ازین در هر دو عالم شاد باشم
 مراد هر دو عالم رحمت او
 دین عین عالم شود مقصود طاهر
 نشانم در جهان سجاد و عرفان
 بعالم فرحت، ثروت، مسرت
 بدرگاہ ہرمت عالم ساجدہ باد
 درختان اختر اقبال گردد
 جیام رونق ہر دو جهان باد
 بفنقل و منہر لطف عیبی
 ازین عالم شوم چون رخت برار
 بکشم چون شود واحال نامہ
 قبول افتد بدرگاہ رسالت
 مرا باشد بہر حب زندگانی
 ازین رونق بپاکستان باد
 بعالم شہرہ اسلامیاں باد

والتوفیق من اللہ

تمام شد

کتابتہ میں محمد شفیع حالہ قلعہ دارضلع گجرات پاکستان

ہادی برحق

ہادی برحق رہبر اعظم صلی علیہ وسلم

شمع رسالت نور ہدایت راہ الفت شمع فوزان

ملجا و ماویٰ بہر تپیاں پشت و سنا بہر پیریاں

حاضر ناظر دینک مینا ظاہر باطن جلوہ سینا

خلق و مرد و شاہد شرح بقراں علم و دل صوبہ ہاں

نصیر خاقان زیر کابش فقر گدایاں اعلیٰ جنابش

دوی سینا و دوی بطی پر تو جلوہ جلوہ سرا پا

شفقت آقا رحمت مولا بر سر ادنیٰ بر سر اسلی

بر سر احمد و طف و ترحم صلی اللہ علیہ وسلم

خسرو دوران شاہ معظم صلی علیہ وسلم

رحمت عالم فضل محترم صلی علیہ وسلم

موج تلافی اوج ترحم صلی علیہ وسلم

جان خموشی شان تکلم صلی علیہ وسلم

گفتہ او چون گفتہ حق ہم صلی علیہ وسلم

بود بر رحمت ہر دو تو ام صلی علیہ وسلم

با جر مکہ سرور عالم صلی علیہ وسلم

اختر حسین احمد

۱۴۰۳ھ

از قطعہ تاریخ

۱۴۰۳ھ

حیات جاوہاں فرحت گرائے

۶۱۹۸۲

عطا بخش نشان حسن اطاعت

۱۴۰۳ھ

نصیحت سیرت عالی جنابے

۶۱۹۸۲

بحسن عافیت نقش شقاوت

۶۱۹۸۲

مدح گو و کتور قریشی احمد حسین احمد تلو دارق و ہجرات

۲ محرم ۱۴۰۳ھ

۶۱۹۸۱

۱۲

۱۳

مطبوعہ

سرکار پرنٹنگ پریس گجرات

۱۲

۱۳

مطبوعہ

سرکار پرنٹنگ پریس گجرات

